

ORADEA-MARE (NAGYVÁRAD)
26 Iunie st. v.
8 Iuliu st. n.

Ese in fie-care dumineca.
Redacțiunea in
Közép-utcza nr. 395.

Nr. 26.

ANUL XIX.
1883.

Prețul pe un an 10 fl.
Pe $\frac{1}{2}$ de an 5 fl.; pe $\frac{1}{4}$
de an 2 fl. 70 cr.
Pentru România 25 lei.

Secerătorea.

S t r o f e

Inchinat memoriei lui Ștefan cel mare

Cu prilejul inaugurării Statuei sale în Iaș.

5 iunie 1883.

Patru negri vécuri stinse în a timpurilor nópte,
Prin legende și prin doine, prin ruine și prin șópte
Povestesc și plâng tot una c'au trăit pe-acest pământ
Vitejfa fără sémén sub un falnic dorob și sfânt!

Căci la ori-ce pas o umbră, un cânt jelu-se-n-a cruce
Risipile prin văi, codri, falnic lunecă, ne-aduce
— Murmurând duios și gingaș ca prin plaurăle echou —
Numele celui mai mare și nebiruit erou!

Ađi Moldova ta frumoasă — și cu ea întreg pământul
Unde un român găsește libertatea séu morméntul —
Lacrimi dulci de bucurie stórcé dintr'un piept amar,
Când uimit te-admiră, Ștefan! ađi, sub bronzul secular!

Căci de bronz au fost virtutea și voința ta divină!
Stâncă de granit ce prinde vechia timpului rugină,
Stând gigantică și tare! Tu, pe-al Dunării mal, stând
Neinvins, ca stâncă dat-ai piept barbarului flămând.

Astăđi imbrăcând figura-ți sub a bronzului splendóre,
Ca prin vis noi zărim fala ălelor strălucitóre.
Când de valurile mării séu de-a vântului bătăi
Numele-ți shură departe peste munți și peste văi!

Când în fruntea țării tale apăreai trufaș călare,
Și românul simția dulce viefă liberă sub sóre.
Tu visai un vis de aur, visul marilor eroi,
Apărând creștinătatea de a hordelor pohoi!

Când Carpații, Prutul, Molna, Tisa, Dunărea și Nistru,
Trimeteau peste hotare, clocotind, gemënd sinistru,
Faima unui cap de geniu, lupta unui pumn de bravi,
Toți murind cu arma 'n mână ca să nu se deie sclavi!

Când călare, scotind spada sub a dragostei moșie,
Aprins, incrunat ca leul, reveniai în bătălie.
Crud îmbărbătând ostașii, tu luptai în fruntea lor,
Pân' ce numa-ți în cetate te primia triumfător!

Racova, Dumbrava-roșă, Baia, Șkeia, Valea-Albă,
Unde-a dușmanilor oase au remas câmpiei salbă,
Ađi prin ori-ce fir de erbă, flóre, frunză, în pustii
Plâng acolo 'n sinul nopții slava bravilor tei fii!

Și când obosit de lupte, amărit, cătai repaus
Minții, inimei scaldate numai în al gloriei chaos,
Tu zidiai lăcașuri sînte, schituri, mănăstiri prin munți,
Pentru sufletul acelor morți cu laurii pe frunți.

Tu, decimi de ani purtat-ai sus al țării tale nume,
Răsfrângënd aureola-i celor patru părți din lume!
Asia ț-au trimes lauri... eră mică țera ta
Pentru sborul nemuririi care dușmanii ț-o da!

Patru-đeci de ani o luptă pentru-a țării neatárnare,
Cu păgâni selbateci, némuri aprige, năvălitóre,
Al încins, răsărind vecinic superb și biruitor,
Lăsând crucea și onorul călăuze în popor!

Scutu-ți ocrotind Europa c'au a Asiei orgie,
Ursit fost-ai s'aduci lumii cea mai fală și solfe,
O, tu! al creștinătății cel mai genial Cezar!
Ađi au înrudit lumina țării noastre barbar!

Idealul teu cel mare, vasta ta m'șieptune,
Oțelită 'n ale țării vremii de-a m'șieptune,
Apar după patru vécuri c'au fost pe sbor cerese,
Se resfrâng ca o splendóre a țării româneș!

Faptele-ți și viefte viefte și pe d'ose,
Fugroate în cronici și în epopee și fabuloșe,
Basmuri și legende stinse pară în aminte și ruini,
Patru sute ani cu ele noi au viațu! străini.

Pân' ce Carol, primul rege peste-acelaș nēm de sânge,
Scóte spada și în fruntea óstei, ca și line 'nfrânge
Șterge pata umilirii după patru sute ani,
Prin lumina țării sale și vitejii sei curcani!

Dușmanii admiră astăđi stégul încărcat de slavă,
Dus de-un căpitan ș-o óste mândră, ca ș-a ta de bravă!
Scuturând cenușa morții de pe idealul sfânt,
Au dat al neatárnării demn spectacol pe pământ!

Și când căpitanul, óstea, luptau pentru-a țării fală,
O regină 'ntre regine, glas din lumea ideală,
Pentru fericiri alese și nespuse mângăieri
Intr'o limbă ângerescă vorbă, alinând dureri!

O, tu bronz vésal sub forma unui om așă de mare,
Sé graiesci în veci acelor generații viefte
Ca chiar după patru vécuri de căderi și vijelii,
Sub un rege stau românii încă liberi, mari și vief!

Pe ru V. Grigoriu.

Craiu codrilor Grigore Pinte.

— Tradițiune istorică. —

Unul din cei mai însemnați revoluționari români
din secolul al XVII-le a fost Grigore Pinte din Mară-
mureș, patria lui Dragoș.

El a fost pe timpul seu aceea ce a fost Horia și
Cloșca pe la anul 1784 în Transilvania, ce a fost Co-
cocotroni și Botzari în părțile meridionale ale Macedo-
niei, un luptător în contra asupritorilor națiunii sale.

În tradițiunea poporală Pinte jôcă rolul unui erou
haiduc. Trebue să amintim, că haiducii nu erau bri-
ganđi comuni, ci ei aveau o inimă mult mai simțitóre
și idei cu mult mai generóse. Ei compătimiau și ajutau
pe cei nefericiți și atacau numai pe adevărații tirani ai
poporului. De aceea poporul cântă și povestescé și as-
tăđi cu plăcere faptele și suvenirile lui.

Posedem chiar niște documente istorice din anul
1698, în care un român face atent pe guvernul ungu-
resc sé nu asuprécă poporul, căci se va sculă un al
doile Pinte.

Publicăm aici istoria acestui erou-haiduc așă după
cum o povestescé poporul, în speranța că va veni un
timp în care studiile istorice la noi sé ia alt avânt și
atunci se va lămuri și acesta parte obscură din lu-
tele românilor.*

* Dl. Marienescu confundă pe Pinte cu epoca lui Cloșca și
dice: „Timpul lui Pinte cade sub domnirea lui Ștefan cel Mare
— 1765—1790“. A se vedé; Balade, Pesta 1883 pag. 141.

I.

Pintea și barbierul.

În codrii cei întunecoși ai Marămureșului sta un haiduc ascuns după un arbore bătrân. Fața lui era severă și densusul aștepta să treacă vr'un călător pe drumul Marămureșului.

Se apropia de mișcă și el aștepta aici din zori de ziua. Era mai gata să plece, când de odată zăresce în depărtare că vine un călător.

— A! pe prietenul acesta îl mai pot aștepta, — murmură haiducul.

Călătorul fără grige venia pe drum fluierând cu voce bună, când de odată aude strigând de după arbori cu un ton aspru:

— Stai!

Călătorul se opri în loc tremurând. Er haiducul înarmat cu o pușcă se apropia de densusul:

— Cum te cheamă? De unde vii și unde mergi? Spune repede! — i dișe haiducul.

— Pe mine jupâne, me cheamă Cristof Blutigel; vin dela Viena și me duc acasă la Neustadt, — răspuse călătorul.

— Ce meșteșug ai?

— Sunt barbier.

— Ai bani?

— Așa vr'o doi galbeni se rătăcesc prin busunarele mele. — dișe călătorul.

— Ei, punșule! Ce? Galbeni! Ț-oi da eu îndată galbeni, — strigă haiducul.

Și redică pușca să-l așternă cu o lovitură la pământ.

— Stai! — strigă în momentul acela o voce imperioasă îndărătul haiducului.

El se întorse imediat. Înaintea densusului sta un bărbat de o statură mijlocie, însă de constituțiune grozav de puternică și mușculosă, îmbrăcat în costum haiducesc cu cămeșe cusută cu flori și vestă albastră, cu o pușcă în mână, pistole și hangiar la brâu. Figura acestui om era înfiorătoare.

— Lasă în pace pe bietul călător să meargă liniștit în drumul său! — dișe densusul către cel dintâiu, resucindu-și mustețele. Me tem, că altcum va spune pe cealaltă lume, că i-ai luat viața pentru niște zdrențe de galbeni.

— Domnule! trebuie să-l omor, — răspuse cel dintâiu, — fiind că are galbeni.

— Cum te cheamă? — întrebă haiducul din urmă pe cel dintâiu.

— Numele meu îl știi bine, — răspuse el, — de ce me întrebă? Eu sunt Dan al Pascului.

— Ei tu, brigandule! — strigă cel de al doilea. Decă tu esti Dan al Pascului, eu sunt Grigorie Pintea. Cine e aici craiul codrilor: eu sau tu? Spânzuratule, acum îți avânt un glonț prin cap, de nici dracul nu mai plânge după tine. Cum îndreznesci tu să me contrădici. Cară-te la locul teu și ai grige să nu ne surprindă pandurii și nu te mișcă de acolo!

Dan luă pușca pe umăr și dispărură printre arbori, fără să mai dică un cuvânt.

— După cum am auzit, tu esti Blutigel și barbier, — dișe Pintea către călător.

— Da, me cheamă Blutigel și am crescut să fiu barbier.

— E bine, — dișe haiducul, — ascultă ce am să-ți spun. Eu me așed aici pe trunchiul ăsta, vezi tu, și tu să me rați frumos. Briciul teu taie bine. Să vedem!

Barbierul scose îndată briciul:

— Privește, domnule, — dișe el. Că ăsta am ras eu prinți și conți în Viena.

— Ce me interesează pe mine prinții și conții tei?! — strigă haiducul. Acum ai să rați tu pe craiul codrilor. Dar repede! Apucă-te de lucru!

Pintea se aședă pe trunchiul unui arbore și pe când barbierul se pregătia să-l rață, se iviră de după copaci doi-spre-zece haiduci. Între ei se află și Dan al Pascului.

— Nu se vede nime? — întrebă Pintea.

— Nime, căpitane, — răspuseră haiducii și toți se aședară apoi pe erba verde, urmărind cu ochi ageri fie-care mișcare a barbierului, că decă s'ar întâmplă să-l taie pe Pintea, ei să strivescă pe Blutigel la moment. Însă bietul barbier nici prin gând nu avea așa ceva. Apoi unul dintre haiduci aduse repede apă dintr'un izvor apropiat și în câteva minute Pintea fu scos ca din cutie.

— Ță aici un bacșiș, — dișe căpitanul dând barbierului câți-va galbeni.

Blutigel i făcu o mulțime de complimente și mulțumiri, puse galbenii în pungă și întrebă cu sfidă smerită pe căpitan, decă poate să plece acum?

— Da, poți să pleci, — răspuse Pintea. Însă de vei întâlni pandurii, să nu cutezi a ne tradă și nici să spui că ne-ai văzut, că atunci te spânzur de picioră aici pe un copac.

Barbierul mulțumind, complimentă de nou și-apoi se depărtă numai decăt.

II.

Lupta și prinderea lui Pintea.

Grigore Pintea era căpitanul unei bande de cincisprezece haiduci, de care duceau frică toți boerii ungurești din Marămureș. Omenii acestia erau atât de rezoluți și îndrezneți, încât nici 30—40 pandurii nu aveau curajul să-i atace. Ba încă s'a întâmplat adese ori, că haiducii surprindeau pe pandurii, i frecau bine și i luau la fugă și atunci aveau pace mai mult timp.

Pe Pintea însă il prindeau; el scăpase de patru ori din închisore.

Îndată-ce barbierul se depărtase, se întâlni nu departe pe drumul Marămureșului cu o mulțime de pandurii, cari umblau să pună mâna pe Pintea.

— Stai! Cine esti? Nu ai văzut unde-va pe haiduci? — îl întrebă locotenentul pandurilor.

— N'am văzut nimic, — răspuse Blutigel.

Și pandurii îl lăsară să meargă mai departe.

Nu trecuse însă o jumătate de oră și Blutigel auzi niște detunături înfiorătoare în pădure. Acum el fu sigur, că pandurii s'au întâlnit cu haiducii.

— Bre! — cugetă Blutigel, — frumoasă istorie! Acum haiducii vor crede, că eu am trimes pandurii pe capul lor; er pandurii me vor prinde, fiind că am diș, că nu vădusem pe nime. Acum me vor omori de două ori.

În frica sa bietul Blutigel luă fuga și nu se opri până în satul vecin. Ajungând aci, începă a se tângui către cărcămar, cărcămarul însă începă a-l mângăia, ba încă i promise că-l ascunde într'o bute golă decă îl va căută cineva. Dar nime nu se mai interesă de el.

Lupta între pandurii și haiduci țină cam o oră și jumătate. Din amândouă părțile se luptară cu multă înverșunare. În fine, după ce cădură opt haiduci, Pintea cu ceialaltii cercă să scape, însă din întâmplare cădău tocmai în mâna pandurilor.

De asta-dată pe Pintea îl aruncară într'o închisore, de unde i era imposibil să scape. I mai legară de picioră și niște fere grele, de abia se mai mișcă.

Inchisorea lui Pinteia era o cavă adâncă sub pământ, la intrare cu uşe grosă de fer, încât numai patru oameni erau în stare să o închidă şi deschidă.

Tot în cava acesta zăceau pe pământ nişte cadavre a unor inquisiţi, pe cari gădele le luase din spânzurătoare şi le uitase aci de mai multe zile. În acest loc înfiorător era închis Pinteia, şi ori cine ar fi putut crede, că el nu va trăi până a treia zi, când era să-l spânzure.

Şi intru adevăr, el nu ar fi putut să trăiească în atmosfera acesta nici 24 ore, cu atât mai puţin trei zile, fiind că după un scurt timp el de abia mai putu respira. Inse o întempleră curiosă i veni intru ajutor.

Judecătorii ordonase să-i lase în închisore şi o lampă, pentru că astfel teribilul aspect al acestei cave pline de cadavre să-i inspire mai multe fiori. Acesta lampă a fost fericirea lui.

De odată Pinteia observă noptea un lup în închisore. Probabil că el venise să-şi stempere fomea din cadavrele celor morţi.

Atunci Pinteia se lungi de odată pe pământ şi aşteptă să vină lupul la el.

— Lupul acesta a trebuit să intre pe undeva, — duse Pinteia, — şi pe drumul acela voi pute să ies şi eu. Dar unde va fi eşirea acesta?

În întunericul ce domnia în cavă şi faţă cu estensiunea cea mare, aci ar fi fost greu să afle.

Lupul intru adevăr se apropiă de Pinteia. Când fu de tot aproape, Pinteia îl prinse îndată de gât şi se aruncă călare pe el. Selbatica fieră începă să urle puternic şi se aruncă încoco şi incolo. Dar însădar. Pinteia îl imbrăţişase cu o putere supraomenescă şi îl gătu, de nu mai putea urla.

În fine lupul neavând ce face, îşi apucă drumul seu şi ca săgeta eşi afară printr'o crepătură. Inse Pinteia nici acum nu slăbi, er lupul ca turbat fugi cu el până în pădure. Aci apoi călăreţul descălecă şi dede drumul sermanului animal.

Cât de mare a fost mirarea judecătorilor în ziua următoare, când găsiră cava golă!

Scăparea lui Pinteia avea aparinţa unui lucru intru adevăr miraculos. Şi chiar oamenii cei mai înțelepţi credeau, că decă nu l'a ajutat vr'o fiinţă omenescă, cel puţin dracul încă a trebuit să fie în joc.

După ce Pinteia ajunghend în pădure, dede drumul lupului, remase câţva timp rupt de ostenelă, zăcend sub un tufiş. Hainele sale erau sfâşiate şi trupul zdrobit în mai multe locuri.

Peste zi îl apucă şi fomea, se scolă apoi ca să-şi afle soţii. Şi spre marea lui bucurie în scurt timp reuşi să găsească dece enşi adunaţi la olaltă.

Când îl vedură soţii sei, alergară cătră densul cu strigări de bucurie, unii i desfăcură catuşele de fer, er ceialaltii i pregătiră o cină sănătoasă.

Şi acum era se începură zilele plăcute ale vieţii de codru.

(Încheierea va urmă.)

Nic. Densusian.

Sôrtea, Fatul şi Ursita.

— La poporul român. —

(Încheiere.)

Despre un fecior, ce şi-a petrecut de mult fecioria poporului, dăce că a fost „legat“, de aceea nu s'a însurat. Se crede că popor, că babele ce l'au legat din ceva cauză, au făcut tîrg cu Ursita lui (cu Ursitorele) că timp va umblă să se însore, ele (Ursitorele) să-şi

ascundă ursita lui — feta — din vederea ochilor sei ca să nu pôtă da de ea în veci. Şi astfel el săracul rămâne june până mure.

Precum vechii Romani individualisau până şi conceptele cele mai abstrase, intrupându-le în formă şi figură, est-mod şi Românii de aci au o mulţime de concepte abstrase intrupate d. e. Marti sêra, (Mărtolea), Ciurma, Cholera, Norocul, Jalea, Binele etc. Apoi şi: Sôrtea, Ursita şi Môrtea.

Un pëcurar imi spuse următorea poveste; el duse: „Trei lucruri au multă trebă cu omul. Şi dintre ceste trei lucruri unul e mai fricos. — Care? — îl întrebai. „Acela, care ţine fôrfecele prin care trece firul vieţii omului“. — Nu te pricep — i-am respuns. „Stai să-ţi spun dar din cap“, duse pëcurarul; apoi începă: „Ursitorea (Ursita) e de fată la naşcerea ori căru om; ea învêrte fusul şi pune firul, ce-l tôrce Sôrtea din un caer, pe acel fus. Dar firul trece prin fôrfecele (Môrţii, ce-l fine în mână, şi când dënsa vrê stringe fôrfecele la olaltă şi firul e tăiat“.

Până aci povestea pëcurarului. M'am mirat fôrte de asta întipuire ingenioasă a poporului român.

Dar m'am mirat şi mai tare, deschidend mitologia Romanilor şi a Grecilor şi aflând acolo aceeaş poveste, cum mi-o spuse pëcurarul; numai numele Sôrte, Ursită şi Môrte erau altele.

Etă-o! Temida, sora Furielor, din amorul ei cu Joe născu trei fiice; anume: Cloto, Atropos şi Lackesis. Cloto presidă la naşcerea oamenilor şi ţinea fusul (Ursita), Lackesis torcea firul vieţii omenesci (Sôrtea), Atropos tăia firul vieţii (Môrtea). Şi acestea trei sânt cunoscute în mitologie sub numele de „Parce“.

Românul crede fôrte în Sôrte şi în Ursită. El când e lovit de vre-o nefericire, nu face veđi Doină, ca să-şi vilisatîi să se sinucidă, nu, el sërmanul esclămă: „Ce să facem?! Aşa mi-a fost Sôrtea, aşa ni-a fost împărţit să păşim!“ — „Aşa mi-a cântat Ursita, când m'am născut!“ Şi altele mai multe.

Marele nostru poet ardelean, etă cum se plânge de Ursita sa:

„Să cred şi eu Ursitei, ce lumea amăgesce,
Când unuia-i dă tôte pe altul l'a lipsit;
Ca mama cea viclănă, ce pe un fîu iubesc,
Pe altul îl departă de sinul ei iubit“.

Şi erăş:

„Dar unde me voi plânge, pe cine să pun vină?
Aşa mi-a fost Ursita, din véc am fost merit
Să ved mărul de aur, dar să nu-l prind cu mâna,
Să fiu eu mărturie la cel, cei fericit“.

(A. Mureşan.)

Nu este popor care să nu credă în puterea Ursitei şi să nu se tênguiască asupra ei. Scandinavii, mai mult decăt ori-care se legă de puterea ei de voia Ursitelor, pe cari ei le numesc: „Norne“ şi sânt privite ca şi nescari fiinţe în a căror mână e depusă tötă sôrtea şi tot viitorul ascuns al omenimei. Ba cei vechi la Scandinavi aveau şi temple, în cari sacrificau Nornelor.

Cată putere atribue Românul Ursitei în rolul ce-l are ea în căsătorie va spune următorea legendă, ce o-am auđit dela un Român din satul S.

„Dăce că o bietă cătană (ostaş) — începă el a-mi spune, — scii dta domnişor cum sânt cătanele, necăgite ca vai de ele, dăce că a avut să mērgă nu sciu unde, dar a trebuit să mērgă, mērgă deu că porunca Nēmţului nu-i numai aşă; dar cătana aceea a innoptat în un sat. Dă din cöce, dă din colo, trebuie să se bage

o casă se se culce, că doră n'a mâné in drumul ței. Ei, dar tot satul dormia, eră târziu cam colea când untă cocoșii a doua oră. Unde se se bage? De cunoscut nu cunoscea pe nime, se bată in ușe la cineva, că se-i deschidă, încă nu eră cu cale, căci pôte Tetea Ion, culându-se somnuros, și zărind pe cătana la ușe bătând, ar fi gândit că cine pôte fi; ba vedându-i chivele, ar fi gândit că cine scie ce nălucire e și unde nu e fi luat o măciucă.

„Unde se se bage bieta cătana? Ei dar bine țice, bine țice, că tot nu lasă Ddeu pe om in drum. Așă și țieța cătana vėđu in un corn al unei uliți lumină. — Taci că-i bine“, gândi cătana. — „Eu cătana 'mpărătesc, țețe cias și încă nu durmit la mine“, pôte că a mai țis cătana, cum au ele obiceiul a grăi făcundu-se a nici nu sciu romănesc“, mai țise glumețul om, ce-mi povestii acēsta legendă.

„Destul atăta“, continuă omul meu, — „că cătana asta și trage la casa unde se vedea lumină. Bate la ușe, gazda căsii ese și-i deschide, duce pe cătana in luntru. Dar in lăuntru muierea tocmai eră in durerile ascerii.

Cătana, tot cătana! El necăgesce pe om se-i deeva de mănecare; par că-mi inchipuiesc cum o fi țis: Dă la mine ceva mănecare, eu cătana 'mpărătesc, domn mare eu!“

Stăpănul i dă un dărab de slănină, dar cătana nu mai țice nimic, ei o și inhópă tótă, scii cum sūnt cătanele, „nerușinoșe la mănecare“. După ce a gătat de mănecat, stăpănul i-a ascernt se se culce pe o laviță din fundul căsii, cum sūnt la săteni nostrii. Cătana se culcă, dar se culcă imbrăcat, că avea deminēța se-și vedă pe drum. El țise cătră gazda căsii: „Când este 4 cēs se scoli atunci pe mine, dta, că musai se pornesc la drum!“ Da gazda căsii încă i țise: „N'avem cēs juvane cā ană, de ce n'ai dta, țețe esti domn și cătana 'mpărătesc, cum ai țis adinióră?“ După acēstea juvănul cătana nu mai țise chiar nimic, fără se puse se tórmă.

Intr'aceea se țice, că Ursitorile la ferestă incep a țanta și a descântă sörtea noului născut. Noul născut tră o copilă. Ursitorile când dau se se departă mai ție: Cătana, ce e culcată pe lavița din fundul căsii va ție Ursita (soțul) copilei ce se născu acum. Se țice, că cătana de pe lavița a auđit, ce au țis Ursitorile. Se ție țiania foc și țise: „Cum se pôte aceea, se ascepte eu, ană creșce astă copilă, la fēta mare; eu trebe se ințore indată la mine!“

Ce face cătana? Se apucă, după ce moșă și cu gazda căsii s'au dus afară, cine scie pentru ce se apucă cătana, se scólă, apucă copila și o pune afară intr'un par. Dar din intēmplare, numai un pic s'a vățemat copila, căci parul a fost gros, nu a putut se o țețe.

Intr'aceea cătana apucă drumul și se duce, gândind că a scăpat acum de Ursita sa, pe care o credea țortă. Dar moșă venind de afară, se uită și nu vede copila. Indată o caută și pe ici și pe colea, dar copila nu-i ca 'n palmă. Frica și neacasul moșei! De odată țude ceva sbierând in afară. Se duce in acolo și vede copila jos lângă gard, i mai ieșiea sufletul la bieta colila. Moșă o aduce indată in casă, o infășie bine și o țune in un loc călduț. Dar bieta copilă eră lovită rēu la spate de parul din gard, dar asta lovitură nu a vėtuț-o moșă.

Cătana, peste doi ani de țile scapă dela cătane. Capetă obșidul, vine acasă și dragul meu, vrē se se ințore. El eră de țile. Și âmblă cătana și in sus și in jos, dar nu-și află pe a lui; nu se pôte insură. Ici nu mergea fēta după ține, dincōce nu-i plăcea lui fēta; ici fēta eră guralivă,

dincōce eră prē săracă, și scii cum e lumea astăđi, că numai se nu mergi se te 'nsori, c'apoi se scii că ai gānduri și necasuri. Bine-a țis cine-a țis, că „insuratul e mare gānd pe om“. Destul atăta, că țrece un an, țrec doi, țrec trei, țrec șese, țrec țețe și cătana nostru tot nu-și pôte află pe a lui. Și-a și luat bietul țiuă bună dela insurat. Dar Dumnețeu e de un fecior ce remăne june și nu se pôte insură, căci scii dta, cât e lumea și astăđi de ciufelnică, că țoți i strigă la unul ca acela: „Bētrānul satului, colesier ș. a. Așă i țiceau și bietului cătana.

Ei, dar se nu țici hop, până esti in joc! Așă și feciorul nostru, remas june, aude, de un pretin al seu, că in cutare sat se află o fēta cam de 16 ani, frumoșă și bogată, veđi Dōmne! cum caută tot junele, ce vrē se se ințore. Ddeu le ajute! eu am luat o copiliță și mai sērăcuță, dar decă a fost trăi intre noi etă-ne că sūntem astăđi și noi ca alți creștini, n'am murit de fōme! „Aude cătana de acea fetișóră. Se pornesc și merge. Eră departe satul acela, eră cale de o ție, căci atăta a mers cătana. Și se veđi minune, nici nu a venit cătana de acolo până nu a făcut și cređința. Peste douē sēptēmāni a urmat nunta. Și a fost o nuntă că aceea, in cât tot satul erē sātul, și a fost un joc ca acela, că și babele jucau.

Părechia noua a avut traiul cel mai bun. Mirele își duse muierea la casa sa. Se veđi minune la anul i spuse muierea că ea a fost pusă de o cătana in par, când s'a născut și cum acela n'a nimerit bine un par ascuțit ca se o ințape și așă prin grigea moșei, ea a fost mântuită. Ba și arēta bărbatului ei semnul pe spate, ce a făcut atunci acel cătana, care a indesat-o pe un par gros.

Bărbatul ei inmărmuri. Iși aduse aminte, că muierea lui intru adevēr e acea copilă mică pe care i-au dat Ursitorile, când el a mas la ei atunci, când eră cătana. Scind acū bine, că dēnsa e acea copilă pe care a vrut se o omōre, a esclămat: „Așă-i, că Ursitorile n'au mințit și cât am umblat eu, se me inșor, numai pe acēsta am căutat se o ieu și se me inșor cu ea“.

— Veđi ce putere au Ursitorile, — incheiă omul meu.

S. P. Simon.

Studii limbistice.

— O sută de etimologii revindicate. —

(Urmare.)

36. *Grija, griji*. Cuvēntul „grija“ insemnă: a) in ințeles primariu: cura lat., soin fr., Sorge germ., b) in ințeles secundariu, figurat: sollicitudine, inquietudine lat., sollicitudo, inquietudo fr., Sorgfalt, Beunruhigung germ.

Dl Miklosich: Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum, Vindobonae 1862—1865 pag. 147 deduce cuvēntul romănesc „grija“ dela paleosl. „gryza“ care insemnă „torsio stomachi“ lat., adecă strēngere, durere de stomac (inima). Dl Miklosich combina și pe neosl. „griza“ dysenteria lat., apoi pe sērb „griza“ tormina lat., Bauchgrimmen germ.

Tot dl Miklosich spune cumcă „gryza“ ar insemnă in limba paleoslovenica și „cura“ lat., dar acēsta spunere a dlui Miklosich este neesactă și nejustificaveră. Dl Miklosich ēnsuși țice, cumcă cuvēntul paleoslovenic „gryza“ derivēză dela „gryzti“ și „gryzati“, cari amēndouē verbe au semnificaținea de: mordere lat., adecă: a mușcă. Din „gryzti“ și „gryzati“ paleoslovenic s'a format și „gryzante“ cu semnificaținea de „mor-

sus^c (mușcatura) lat. Această derivațiune a cuvântului paleosl. „gryza^c din „griziti^c și „grizati^c se adevărește și din asemenarea cu limbele slave moderne. Estmod polac. „gryz^c însemnă: morsus lat., das Nagen, das Beissen germ., și este derivat din „gryzc^c mordere lat., beissen germ. În limba sârb. „griza^c asemenea se urdește din „gristi^c mordere lat., beissen germ. În limba neoslov. precum mai sus vedurăm „gryza^c însemnă „dysenteria^c și „griziti^c: mordere lat. Drept aceste în limba paleoslovenică „gryza^c nu a putut nici ca pôte avea semnificațiunea de „cura^c lat., soin fr., Sorge germ., căci această nu se pôte justifică nici din limbele slave moderne, ba chiar nici din dicționarele mai vechi de limba paleoslovenică. Pe lângă toate aceste trebue se observăm încă, cumcă dl Miklosich în Lexiconul seu paleoslovenic, din marea literatura slovenescă ce i a stat la dispozițiune intru compunerea lexiconului, provacă numai pe un document, pe Isaac Syrus: homiliae etc., codice din al XV seculu întru demonstrarea semnificațiunii de: cura lat., soin fr., Sorge germ., a cuvântului paleoslovenic „gryza^c. Apoi încă se vede apriat ca și în acest codice cuvântul nu însemnă „grija^c (cura lat.) ci: durere seu suferința.

Din atari neesacte etimologii românesci în lexiconul paleoslovenic a dlui Miklosich, se au născut și se vor născé încă multe și mari mistificațiuni în limbistica comparativă. Tendința de slavizare este evidentă: în Rusia încă predominesce apriat ideia: Cumcă Daco-Românii sânt slavi de origină. Generalul Ignatieff cu ocaziunea bătăiei dela Plevna, trecând prin România și vedând jurnale și cărți cu litere lătine tipărite, cu indignațiune a dis: ca noi stricăm limba.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 128 urmând lui Miklosich și el deduce cuvântul românesc „grija^c din același rădăcini slave.

Dicționariul Academiei române de Laurian și Massim, Bucuresci 1871 tom. II pag. 1310 scrie „grige^c în loc de „grija^c și apoi îl derivă dela „diligentia^c lat., precum „negrija^c dela „negligentia^c lat.

Cuvântul după cele până aci arătate, nu pôte fi de origina slavă, de ôre-ce această nu o concede înțelesul logic al cuvântului. Noi am aflat cumcă cuvântul este de origina romană, anume aflăm cumcă fața cu acest cuvânt sânt cu puțința două feluri de etimologii:

a) Burguy: Grammaire de la langue d'oïl, Berlin 1856 tom. III glossaire p. 193 produce „greger^c, „gregier^c și „grejer^c pentru: faire tort, causer du dommage, ou de la peine, maltraiter, devenir plus grave, plus meurtrier fr., adică: a face nedreptate (supărare), a face dauna, ori suferința, seu grija, a maltractă, a deveni presupărătoriu, pe sdrucit, apoi „grejos^c și „grege^c însemnă: difficile, penible, qui fait du tort franc., în urmă „grijance^c însemnă „peine^c fr.; aci notificăm cumcă „peine^c în limba francesă însemnă nu numai: pedepsă, intristare, lucru și ustănělă, ci și „grija^c, pentru că astfel se desvöltă înțelesul logic din aceia ce este: pedepsitoriu, intristătoriu, lucrătoriu și ustănitoriu. Drept aceste se vede, cumcă cuvântul românesc „grija^c se pôte deduce precum cu privința la formă, așa și la înțeles din „greger^c, „grejer^c, „grejos^c și „grege^c al limbei francese numite „langue d'oïl^c care este după Burguy limba dialectelor franceses din al XII și XIII seculu.

b) Cuvântul „grija^c se pôte derivă și din „negligere^c lat., din care avem „negrijire^c, de ôre-ce prin aferesă, adică prin lăpédarea lui „ne^c dela început rămâne „gligere^c care prin strămutarea lui „l^c în „r^c și a lui „ge^c în „je^c face „grijire^c, și această cu atâta mai vèrtos, fiind că cuvântul „negligere^c în dialectul romano-castrais (Cuizinié: Dictionnaire, Castres 1850 p.

353) sună „neglija^c cu „j^c chiar ca în limba romană. Nu pôte avé credémént părerea aceia, cumcă „negligere^c seu „neglegere^c lătinesc derivă din „nec^c și „le-gere^c; această se vede a fi numai o născocitură. În „negligere^c se vede „ne^c a fi prepusetiune în „gligere^c rădăcina; despre această mărturisesce nu numai limba romană prin cuvântul „negrijire^c, ci și „gregier^c, „grejer^c, apoi „grejos^c și „grege^c al limbei franceses „langue d'oïl precum mai sus vedurăm.

37) Scala, scale pl. Acest cuvânt este usitat mai mult „scale^c în multorariu (plural), și însemnă nu numai a) durere de unghii la vite cornute; paronychia pecorum lat., panaris fr., Nagelgeschwür der Rinder germ., ci și b) bube rele pe fața și trupul omului și a animalelor.

Dicționarul de Buda și dl Cihac produc cuvântul numai cu înțelesul prim. Dicționarul Academiei române de Laurean și Massim 1871 pune cuvântul „scale^c între cuvintele străine din glossariu, dar cunôsce și semnificațiunea a doua a cuvântului. Dl Cihac spune ca și forma de „scalom^c ar esistă, dar această nu este adevărat.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 328 deduce cuvântul românesc „scala^c dela paleoslovenic „skala^c care însemnă: pètra. clênțiu; lapis, saxum lat., dela rus. „skala^c: clênțiu și scôrția, „skaliti^c: a rânji; „skalivati^c: a crepă (fendre fr.), dela pol. și boem. „skala^c, care însemnă: aschie (eschie), clênțiu și crepătură, dela neosl. „skala^c: clênțiu, dela croat. și sârb. „skala^c: aschie (assula lat.) și pètra.

Dl Cihac combină mai de parte și pe lit. „skelti^c: a se despică, „skyla^c: crepătură (fente fr.), împreună cu pe „skiletis^c un fel de bola de vîite; apoi pe grecescul „szalka^c: scopulus sub „szalka^c germ. lat., pe magiarul „szalka^c: aschie și „szikla^c: stâncă, pe al. „halje^c și „challe^c: aschie de Tèmn, solți de pescă. Dlu combină în urmă și pe gotic. „skalja^c care însemnă: țègla și tăblița, pe vechi germ. „scala^c și „schala^c care însemnă „schale^c în limba germ. Din aceste etimologii se adevărește cumcă dl Cihac nu este critic, și cumcă dlui este indetulat decă forma, adică materialul cuvântului străin este asemenea cuvântului românesc, ne îngrijindu-se mai departe de conceptul, adică de înțelesul logic al cuvântului, măcar ca în limbistica comparativă acesta din urma este decidătoriu, eră nu din contra, precum am arêtat în introducerea la acest tractat.

Dl Miklosich: Lexicon palaeoslovenico-graeco-latinum, Vindobonae 1862—65 p. 842 sub cuvântul „scala^c încă produce toate cuvintele limbilor slave. precum și a limbei magiare, grecesci, albanesci și germanesci de dl Cihac înșirate, dar dl Miklosich totuși nu a cutezat a derivă și cuvântul românesc „scala^c dela atari rădăcini, căci dlui a buna sèma a observat că această derivațiune nu este concésă de semnificațiunea cuvântului. Mai departe dl Cihac face o săritură mortală și prin aceia, căci aduce în combinațiune cu „scala^c și cuvântul „scălimbă^c, voind al face de una și aceiași rădăcina, măcar ca nu esistă nimic comun între aceste două cuvinte, precum vom vedé de loc în etimologia următoare.

În Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis, Parisiis 1840—50 tom. III pag. 465 aflăm „galla^c pentru „scabies^c lat. Du Cange cu provocare pe Jordanus Rufus Calaber: De medicina equorum — esplică astfel: „Galla est quaedam tumefactio mollis ad modum vesicae, magna ut galla, vel avellana^c. În Diefenbach: Glossarium latino-germanicum mediae et infimae aetatis, Francofurti a/M. se află scris și „galla^c numai cu un „l^c. În Morri: Vocabolario romagnolo-

ital., Faenza 1840 pag. 357 se află „galeta” formațiune din „galla” și se explică astfel: „Enfiatello, che viene allato al unghia dei cavalli”, adică: imflatură care vine alături cu unghia cailor. In Couzinié: Dictionnaire romano-castraise, Castres 1850 pag. 264 aflăm „galo” pentru „râne” (astfel se răspunde în Bănat, érá nu ráie) și pentru: „maladie de peau; pustule et démangeaison contagiense” fr., adică: morb de pele; bube și usturime lipițose. In Du Cange: Glossarium mediae et infimae latinitatis, tom. VI pag. 96 aflăm „scara” cu următoarea explicațiune: „Scara vel escara, i. ustura. Nos escare dicimus vulneris crustam. Scara vulnerum”. Adică: „Scara séu escara, va sé dîcă usturime. Noi dîcem escare la sgaiba plegei (ranei). Scara plegei”. Este cunoscut cumcă „scalele” la unghiile vitelor cornute sînt însoțite de mare usturime, din care cauză și bagă ómenii vitele cu piciorul în apă spre a se stêmperá scalele. In Diefenbach: Glossarium latino-germanicum mediae et infimae aetatis Francofurti 1857 pag. 210 aflăm „eskera” pentru „buccarum inflatio” lat., apoi „eschara” pentru: crusta (vulnerum) lat. In limba francesă „escare” însemnă: scale în cap, grind, scharf germ. In Diefenbach: Novum glossarium latino-germanicum, Francofurti a/M. 1867 pag. 329 aflăm „scara” pentru: Ausschlag germ., și pentru: parva vulnera lat. In limba italiană și spaniolă „escara” încă însemnă: schorf și grind germ.

Deci se adevărește cumcă și cuvântul „scala” cu améndoué semnificațiunile sale se urdesce din limba romană rustică. Urméză etimologia cuvântului „scălimbă” pe care-l face dl Cihac de una și aceeași rădăcină cu „scala”.

38) *Scălimb, scălimbá.* Acest cuvânt sună și „scămb”, „scălembá” și însemnă: contorsio oris, vultus pedis lat., Verzehrung des Mundes, des Gesichts, de Múse germ.

Dl Cihac: Dict. etym. daco-romane, éléments slaves etc. pag. 328 face, precum vędurám în etimologia premergătoare, cuvântul „scălimb” de una și aceeași origină cu „scala” (durere de unghii de vite), deducénd pe améndoué dela paleoslov, „skala”: lapis, saxum, scrupulus, lignum fissum lat., care nu are nici o legătură logică cu „scală” și „scălimbá” românesc.

In Morri: Vocabolario romagnolo-ital. Faenza 1840 pag. 705 aflăm „sgalembar” pentru: sbieco (sbiescio), schimbescio, sghimbescio (sghimbecio), storto, obliquo, raverso ital.; tortu, cagneux, oblique, travers fr., verdreht, schiefbeinig, verkrümmt, quer germ. In Azzi: Vocabolario ferrarese-ital., Ferrara 1857 pag. 272, apoi in Toni: Vocabolario bolognese-ital., Bologna 1850 p. 366, în urmă în Biondelli: Dialecti gallo-italici, Milano 1853 pag. 282 încă aflăm cuvântul „sgalembar” (sgalember) cu asemenea înțeles ca în dialectul romagnol. În „sgalembar” ital., prin strămutarea lui „g” în „c” s’a făcut „scălimbá” românesc.

Deci se adevărește, cumcă și acest cuvânt este de străveche origină din limba romană rustică.

(Va urmă.)

Simeon Manguia.

Epoca de aur în literatura și arta romană.

Deja în anii din urmă a republicii romane, iubirea literaturii și gustul lecturii plăcute strebătuse întru atâtă cercurile mai înalte, încât bărbații de stat și beditorii de frunte își petreceau de comun timpul de recreare cu lectură instructivă, încă și în călătorie erau provești cu cărți bune.

Aplecarea la cetit și interesarea de arte și știință în Roma imperială au luat dimensiuni și mai mari. Domni și dame de pozițiune înaltă rivalisau în versificare. Conversațiunea curgea mai mult despre obiecte luate din sfera literaturii, încă și la mănecare se cetiau clasicii greci. Prăvălile și ante-șambrele librarilor erau locul de convenire și adunare al bărbaților culti și învățați; bibliotecile avuților serviau de salone de primire pentru amicii lor. Când se cetia cutare op nou se imbulđiau la el ascultătorii în cete mari.

La concursuri literarii învingătorii se premiau cu cununi de laur, ceea ce servia de stimol și incurajare pentru literații mai geniali, și când August realizând planul lui I. Caesar, a înființat biblioteca publică lângă biserica lui Apollo, multe mii a îndatorat la recunoscință.

De aci încolo semnele caracteristice a cercurilor aristocratice din capitale a prins a se manifesta mai mult în o cultură fină, în gustul cătră arte și în cunoscința literaturii, de aci urméză apoi că rutina socială mai înaltă, manifestată mai vęrtos într’un limbaj curat și ales, în conversațiune mai frumoasă precum și în petreceri mai de spirit, se caracterisă cu epitetul de „urbanitate”.

Lățirea literaturii grecesci afară de stimulum înăscut Romanilor s’a mai promovat încă și prin esemplul lui August. El nu numai a fost amic al culturii și al artei poetice, ci a și făcut unele încercări încoronate de succes pe acest teren, și cultivătorii acelora Meccenas, Pollio Agrippa și Messala au fost primit de el ca amicii sei.

Lățirea literaturii grecesci afară de stimulum înăscut Romanilor s’a mai promovat încă și prin esemplul lui August. El nu numai a fost amic al culturii și al artei poetice, ci a și făcut unele încercări încoronate de succes pe acest teren, și cultivătorii acelora Meccenas, Pollio Agrippa și Messala au fost primit de el ca amicii sei.

Nisuințele lor au fost încoronate de succes. Precum scriitorii Alexandrini au laudat curțile de Alexandria și Pergamum, chiar așa învățații romani au încercat de elogiuri lingușitoare pe August și amicii lui. Virgiliu marele poet a adus epopeia sa în strinsă legătură cu ginta Iulia, laudele și lingușirile lui Horatiu, cu cari acesta încărcă pe înalții sei protectori, adese-ori provocau interpretări false din partea criticilor lui, detragénd din valoarea operilor lui. In Ovidiu au amuțit și cele din urmă corde de libertate în mijlocul lingușirilor și laudelor patronului seu pré înalt. Publicul cel mare a început de aci încolo a se interesă mai mult de vorbe góle, decât de fapte mari.

De când August și-a susținut șieși dreptul de a decide în tóte cauzele de guvernare și administrațiune, de atunci la cea mai mare parte din popor a încetat ori-ce activitate constituțională. Căuzele interne le dirigiá împératul prin oficialii sei subalterni, resbelele se portau prin comandanți biruitori în numele domnitorului, adunările poporului pierdéndu-și influința de odinioară și însemnătatea lor, au încetat totodată și sgomotele passionate ce erau cu astfel de ocațiuni la ordinea dîlei, încetând cu ele interesarea pentru lucrurile publice.

Poesia adese-ori a căștigat glorie și lauri dar nu arare-ori s’a imbulđit în templul Muselor și niște poetastri fără vocațiune. Filologii, oratorii și învățați de aci încolo au prins a avé public tot mai mare. Tóte ramurile de știință și-au ținut intrarea lor în Roma. S’au înființat corporațiuni (reuniuni) de știință. S’a

transpus la Roma literatura alesandrină. S'au înființat foi periodice (acta diurna), cari conțineau întemplantările zilei, și prin comunicațiunea poștală se strepoteau și până la cele mai depărtate locuri in imperiu.

Însă cu introducerea monarhismului științele istorice și literatura pentru junime au pierdut mult din valoarea lor, deoarece în mișcare lor liberă au fost împedecate și scriitorii au început a scrie într'un ton mai timid, spunerea adevărului a fost suprimată; drept aceea aiât istoriografii, cât și oratorii au devenit mai abjinețori, ocupându-se de lucruri mai neinteresate pentru lumea romană. Poliția a început să fie mai cu grige în toate afacerile dîlnice.

Teatrul, care în această epocă era de mare influență, cu schimbarea lucrurilor asemenea și-a schimbat direcțiunea. Sub influența lui August și Mecenas pentru clasele superioare s'a adunat în us Pantomimia, care era o compozițiune de operă și balet, inventate mai mult spre deoseptarea sensualității.

Astfel reprezentațiunile teatrale se apropiiau tot mai tare de scenele din circ. Nu era rafitate a vedea chiar și omeni mari și împărați pe scena teatrală. S'au introdus și jocuri de lupte marine (naumachia), care erau foarte strălucite dar și costau o mulțime de bani.

Productele literare și de cultură a popoarelor vechi au ramas Romanilor ca ereditate, și ei nu au fost pazitori nedemni a focului sacru; de și n'au avut direcțiunea ideală a Grecilor, au știut totuși să îmbrățișeze productele artistice ale străinilor, imprimând caracterul lor pe acele. Romanii au dispus de o tenacitate rara a concentra în sine tot ce era străin, fără a-și pierde totodată și însușirile lor originare.

Și de și tonul ideal al artei și literaturii grecesci s'a pierdut la ei, totuși ce a fost de valoare generală și practică, a căpătat stabilitate și dezvoltare reală, conform naturii lor de omeni mai mult practici.

V. Leșan.

I Z V O R U L F L Ó R E I.

— Legendă română. —

Este în Vêrșet (com. Timiș) un apaduct vechiu. Poporul și ađi i ăice: „Izvorul Flórei“.

Despre originea acestuia poporul de acolo povestesc și astăđi o legendă frumoasă, care în 1859 s'a și publicat de dr. Francisc Eisinger, pe ael timp director al fôstei școle reale din Vêrșet, în raportul al 5-le al acelei școli, sub titlul: „Beiträge der königl. Freistadt Werschetz“. Tradusă legenda în românesce, sună astfel:

„În 1716, când în Timișóra domniá Mustapha pașă, în Vêrșet era comandate un „aga“ turcesc. Pe acest timp trăia în Vêrșet o româncă frumoasă cu numele „Flóre“.

Copila, de și era o simplă „țerancă“, a atras atențiunea moslimilor și mai ales a comandantului. Ea în toate ăilele aducea apă prospêtă părinților sei sêrmani și bolnavi dintr'un izvor de munte îndepărtat, și aga de multe-ori viniá la izvor, ca să-și cêră dela ea o beuturică de apă sêu câteva floricele.

Încântat de frumșeta și sinceritatea copilei, într'o ăi i spuse, că el vré s'o facă dómna sa, decă și-va lăsá părinții, legea creștină și va merge cu el în țera moslimilor.

Flórea, care pe cât își cinsti, părinții, pe atât își prețuia legea, cu așa dispreț i-a respins propunerea, încât el nu mai nutriá nici o speranță, d'a mai puté căștigá pe românceța frumoasă.

Dar precum în vieță mai de multe-ori se întemplantă, așa și aici a învins în urmă ispitele șerpelui.

Copila s'a decis, că va urmă pe aga, decă acesta va conduce apa izvorului în locașul părinților sei bêtărâni; pentru că depărtându-se ea, n'ar mai puté stêmpera setea acestora.

A făgăduit și a și facut. Însé înainte de ce s'ar fi terminat apaductul, Flórea în acel loc unde și-a vëndut părinții și legea — fu lovită de fulger.

Se ăice, că și aga nu peste mult a căđut într'o bătălie“.

Pe basa acestei legende, originea apaductului s'a însușit mult timp turcilor. Așa Alesandru Stoicoviciu amintesc legenda acesta ca fapt istoric; tot de acesta părere a fost nu de mult și o foie locală din Vêrșet. Cei dintâi, cari au arêtat, că originea apaductului se trage dela romanii antici, sânt: Leonard Böhm. Luca Ilie, după ei au urmat Ioan Miletz și Felice Milleker, acest din urmă cu o disertațiune specială și interesantă — din vêra trecută.

Precum știu, tot pe basa acestei legende s'a compus în limba germână și o dramă.

N. Bejan.

C u g e t ă r i.

Fericirea nu vine de cât la acela care știe s'o aștepte; nici odată acela care o caută.

Omul minte mai adese lui însuși de cât celorlalți.

Totul se cuprinde în aceste patru cuvinte: timpul, munca, iubirea și libertatea.

Nu se pôte traduce frumusețea operă străine, precum nu se pôte da prădăciunea omului cu paie.

Probitatea este cel mai rar din toate simțemintele. Filosofia este ca un oraș unde nu s'ar aflá de cât infundături.

Căsătoria, ăicea un vêduv, este pentru libertate ceea ce este absentul pentru pofta de mâncare.

Când un om de talent s'arêtă, me grăbesc a crede mult bire de densus, pentru că se spune mult rău.

Armonia este o știință care are de scop să ucidă melodia.

În sinuciderile anului ar trebui numerați amozii cari se însoră și poeții cari sânt aleși deputați.

Advocații nu dovedesc de cât un lucru, că sânt limbuți.

Vrei să fii foarte cunoscut? Fă datorii. Vrei să rămâi necunoscut? Fă versuri.

Delicatețea este spiritul inimei.

Ceea ce se numesc modestiá nu este adese de cât masca fuduliei.

Aripile iubirii sânt făcute cu juráminte.

Omenii bravi nu resimt fiorul fricei de cât după ce a trecut pericolul.

Sărăcia n'are de cât un singur lingușitor: amorul propriu.

Ia sfat dela acela care te-a făcut să plângi, nu dela cel ce te-a făcut să riđi.

O vorbă rău ăisă e mai rea de cât o alunecare de picior.

Un nebun n'are trebuință de musică ca să jöce.

Dracul să-l ia pe acela care tace când trebuie să vorbescă.

Tunde oia, dar nu-i tăia pielea.

Nu-ți mai da ostenela să inveți pe orfan cum să plângă.

Fie-cărei paseri i place ciripirea ei.

Este ceva mai de ne tratat de cât orgoliul triumfător, acesta-i orgoliul umilit.

SALON.

Cronică bucureșcă.

— 20 iunie.

O excursiune la Tei.

Mai curând ori de târziu, e totdeauna dulce să ne întretinem despre momentele plăcute. Asemeni momente fiind și cele petrecute duminică, 5/17 iunie, la „Tei”, unde societatea „Carpații” organizase o petrecere cu danț, imi voiu aminti, în lipsă de alt-ceva, despre ele.

Petrecerea era anunțată pentru ora 1 după amiază. Cum e mai bine să fii acceptat de cât s'accepti, la 1 și 1/2, am luat, însoțit de câțiva prieteni, direcțiunea Teilor. Eșirăm din oraș pe bariera Tunari și, tăind șoseaua Stefan cel mare ce 'nconjoară Bucureștii de partea-aceia, intrăm în drumul de țără ce duce dela satul Tunari, situat, la depărtare d'o oră, pe țărmul lacului cu acelaș nume. Aerul liber al câmpiei ne 'nvoioșă fetele, verdeta câmpului ne mângăia privirea, praful drumului, în ale cărui vagase roțile trăsorei se cufundau pân' la căpătina, ne pudra vestimintele. Dar mai numeroase de cât holdele sunt aci fabricile de cărămidă cari fac săpături adânci în sinul pământului spre a procura avuților Bucureștilor materialul atât de trebuincios la clădirea palatelor în cari își ascund peccatele. Ajungând în dreptul fabricii Tonola, una din cele mai mari, al cărei horn uriaș se avântă sumet spre cer, cotirăm la dreapta pe lângă densa, luând drumul Teilor. Un pile de verdeta, o dumbravă de tot felul de arbori, ne opriă vederea. Am ajuns; trecem peste un șant care ține loc de îngrădire și intrăm într'o aleia mărginașă de salcâmi de unde pētrundem apoi în aleia principală a teilor: de aci și numele de Tei dat localității. Nu era nici jumătate cēs de când pornisem. Coboriți din trāsura, ne îndreptarăm spre locul unde o musică de dorobanți făcea să resune dumbrava.

Era o 'ntinsă poiană mărginită d'o parte de cele două șiruri de tei ce formau o latură a aleiei, ăr de celelalte părți închisă de buchete de salcâmi tineri a căror umbră pitică abia putea s'acopere un colț din tot acest salon de danț improvisat pe erbă verde; în mijloc se înalță cu mândrie tricolorul național. Musica ascunsă într'unul din aceste boschete, își epuisă pe rând repertoriul, ăr puținii cari venise: câteva dōmne și domnișore, din cari multe în pitorescul port românesc, și câțiva domni, activau, jucând, transpirațiunea deja destul de vie prin căldura țilei.

Spre culmea norocirii însă, în rontul aleiei, unde era întins un vast umbrar de pânză, se găsiu bēuturi testul de reci, pentru a recorī pe cei aprinși.

Dar să facem o excursiune pe valea d'asupra căreia se 'ntind aleiele și de unde sosesc până la noi, amestecate, perdute chiar în frēmătele frunzelor și 'n cāntecele paserilor, valuri de strigate vesele. Coborim prin întortochiatele cărări ce străbat cringul de liliaci, arțari și lemn cānesc, și de feluri de pomi roditori cari, părăsiți de mult de mâna grădinarului și lăsați în voia întēplării, au ajuns în stare de selbătēcie. La fie-care cotitură misterioasă, în fie-care luminăș încins d'un braț de aluni, o rogojină 'ntinsă pe care cei ce sciu să trăiescă mai bine de cât noi, se ospetēză cu māncările pregătite d'acasă, la sunetele unei viori și scărțăitul unei cobze.

Ecă-ne 'n vale. O privelisce, pân'aci nebănuită, se destinde pe neașteptate de 'naintea privitorului surprins.

Intinsul lac al Teilor, formând un arc mărēț, își odihnesce unda-i senină dar profundă, ca în ochiu albastru, în fundul văiei. În față, luciul i este încadrat de o colină ușoră care opresce vederea d'a se avēntă mai departe de muchiă, arētându-ne lacul închis de tōte părțile. D'asupra oglindei apōse apăreau numeroșe grupe de capete de tōte nuanțele și de tōte vērștele. Din fie-care māncătură de mal, de sub fie-care mănuchiul de anini plecat d'asupra crudelor, sburau strigate vasele ca ciripitul paserilor. Mai departe nenufarii își întindeau latele lor foi legānate prin mișcarea apei, ăr tufișele de trestie și de papură se plecau ușor în calea vântului. Numai luntrea cea bētrână, scobită de-a 'ntregul dintr'un trunchiul, stă greoie lângă cotețele de prins pesce impletite din trestii.

După ce admirarăm un moment acēsta frumoșă privelisce, ne urmarăm drumul în jos, printr'un colnic care spārgea desul frunziș, făcēnd ocolul lacului. Cintezoii, stigletele, pițigoii și scatiul înveseliau cu glasul lor drăgălaș melancolia colnicelor tăcute căror cāntecul măiestrit al privighetōrei le dă o vieță de nestrigită poesie. De sub fie-care frunză, de sub fie-care fir de erbă, țisniiau mii de țiuitori misterioșe formând acordul frēmētelor crāngului și murmurului undelor. — Eșind în deal, la capētul crāngului, ne aflăm în fața bisericeii și a caselor boeresci cari se 'nnalță de partea cealaltă a drumului, în dosul zidului cu zābrele de fer prinse între stlpi soliți vāruiți cu alb; ăr la stānga nōstră în vale, la cāteva sute de pași, lacul se perdea sub drōia de griuși și parmaci ce serviau de stāvilor și sub mōra de lemn ale cărei rōte se odihniu și ele de lucrul sēptēmanei. Ici și colo, pe marginele drumului gloduros ce se 'nnalță dela mōră, cāteva cāsute lipite cu pământ și-acoperite cu stuț, își desvōliau sārăcia la rațele sōrelui arđetōr.

Ca vechiul turist, nu me puteam oprī aci. Propușei tovarășilor mei să visităm biserica și casele boeresci de istorică amintire.

Biserica, dișă a Dōmnei, se ridică albă și cochetă în mijlocul unui patruleter de zidării. Ea-i durată pe ruinele celei vechi, dar la câțiva pași mai spre resărit, la 1833 de cătră „Prințesa Maria Ghica, fiica lui Constantin vodă Haugerly, soția lui Grigore vodă Ghica” (1779—1871) după cum arētă inscripțiunea de pe monumentul funerar ridicat în dreapta intrării, și se compune dintr'o singură cupolă pētrunsă de patru mici scobituri boltite, din cari douē de ambele laturi ale altarului ascundēnd stranele și douē de ambele laturi ale intrării ascundēnd sōrele ce conduc la pridvor. E mică, dar bine luminată. elegant zugrāvită și bogat impodobită. În stānga intrării, sub pridvor, se vēd, între colōnele în torsade, douē tronuri din cari cel mai mare era al Domnului, cel mai mic al Dōmnei. Afară, adăpostite sub zidul de miēdăți al bisericeii, se 'nalță mormintele membrilor familiei. Alături cu cel al Prințesei Maria, pe monumentul ridicat lui Grigorie Ghica fiul (1812—1858), se citește acest epitaf care ar pārea eșit din pēna lui Heliade :

Dece Domni delte familia Ghica,
Domnul Grigoriu ce-adduse dreptul
Și sciinței pusse iea română,
June vlastar blând Grigorie Fiul
Ici lūngă Tatăl că ramură 'n doliu,
Typ d'onōre s'adaosse s'adorne
Pe tēriēmul patriei paternul nume.

La capētul acestor morminte, umbrit d'un mănuchiul de sălcii plāngētōre, e mārēțul monument al lui Grigorie Ghica Vodă, susținut de patru cariatide aco-

perite cu lungi vëluri de doliu. Sub un flutur de morminte. e scris in caractere cirilice :

Pietrile după ulițe cetății vecinate
Mărturișit-ați călător ce fapte laudate
Ghika Grigorie a lucrat Domn plin de înțelepciune
A al lui mormint esti dator smereniții depune.

Cetatea învecinată din versul întâiu e, fără nici o îndoielă, Bucurescii, ér întreg versul, o alusiune de sigur la prima pardosire cu piatră a stradelor capitalei, care s'a făcut in 1826 sub acest domn. Pân'atunci ele erau podite cu dulapi puși d'a curmedişul. Dar natura primitivă a pământului mlăștinos nu putea fi cu ușurință schimbată, apoi gunoierile de prin casele poliției, necurăteniele, ploile, adunându-se sub podul stradelor, formau acolo lacuri puturose. De aici vine că locuitorii numiau stradele poduri, pentru că într'adever ele nu erau de cât nesce poduri făcute pe rîuri de glod. Erna glodul eșiă necontentit printre despărțiturile scândurilor rău aședate, ér véra se transformă in nuori de pulbere négră și molipsitoare*.*

Nu acesta însă e titlul lui Grigorie Vodă Ghica la recunoștința Românilor. „Sub densus — dice Heliade — se aredică colegiul din Sântul Sava unde din zilele lui Caragea, Georgiu Lazar începuse matematicile și filosofia in limba română. Se dotă acest colegiu cu profesori români : se introduse metoda lancasterian care, elatorat de Daniil Tomescu, fu pus in execuțiune de Teodor Paladi. Sub acest Domn încep a se desceptă in Români spiritul naționalității ; se numi un comitet spre a elaboră un regulament de reforme“.

Dar se revenim la peregrinagiul nostru și se străbatem încăperile ce ingradesc in partea despre miedăți „biserica Dómnei dela Colentina“, pentru a străbate la casele domnesci.

Trecând din ușă în ușă prin nesce săli lăsate prădă timpului, ajungem la ceea care dă in vasta grădină închisă d'o parte printr'un zid solid, ér de cealaltă prin o terață de câteva trepte pe care se înalță albe ca hârtia casele cele cu două rënduri. In față, despărțită de grădină prin zaplaze de fer, se întinde până la drum curtea, destul de spațioasă, semănată cu boschete de verdeță și ascernută cu un intins covor de troscoț pe care de mult n'a mai călcat picior de stăpân. Vastele săli și cămări sînt nelocuite, chiar góle, părăsite de mult după cât am putut vedea prin giamurile acoperite de glodul vremilor. Totul aci e tăcere și nimic nu turbură liniscea celor doi lei cari păzesc vecinic descepti scara principală, și a vulturului ce-și destinde aripele falnic d'asupra frontonului, pe un maldăr de trofeie. Numai ferul cosașului a adus o notă hărjăitoare in sinul acestei tăceri, dar asta numai cât a fost in picioare érba cea înalță a grădinei.

Lipit de curtea principală, într'o a doua curte care formeză aripa din dreapta, cum biserică formeză pe cea din stînga, se înșiră sub innalte ziduri de cetate, dependințele. Revenim érași in grădină. Aci in colț, in fund, pe o a doua terață, se ridică un cioșchiu măreț, de unde vederea imbrățișeză un frumos peisagiu : la pólele zidului care, abia rădicat d'un metru d'asupra grădinei, are mai mulți stânjeni de innălțime in afară, se întinde rovina prin care se scurg apele Colentinei. In fundul ei, până unde se întind puternicii stîlpi de zid ce susțin cu umérul lor lat imprejmuirea, zac leneșe câteva fășii de apă noroioasă ce se perde printre rogoz. Dincolo, d'asupra còstei acoperită cu o érbă gălbejită : semn al necultivării, care se întinde-apoi in îndepărtare in lung platou, se vęd ruinele mănăstirii Plumbuita

* Elias Regnault.

de istorică amintire, ér in zarea depărtată a câmpului, o sprincenă négră de pădure : padurea Afumaților. De sigur aci, in acest chioșchiu, astăzi cu leșpedile desfundate, păreții in ruine, boerii timpului se ospétau, in sunetul meterhanelor cu mîncările gustóse ale bucătăriei orientale. Aci de sigur, in maiu 1802 Banul Dimitrie Ghica, împreună cu boerii cari desertase Bucurescii de frica Pasvanților și Kirjalților ce pustiau Oltenia, așteptau cu cina pe Mihaiu Vodă Șuțu ca împreună se iia drumul Focșanilor, spre Moldova, după cum se puse la cale. O Dómne ! ce vremi de miserie când adevérul nu putea străbate nici distanță de 30 minute ! căci înșelați d'o scire mincinosă, cum că Domnul ar fi fost ucis de slujitori rësvrătiți, boerii, făr' a mai stă se cerceteze intru cât scirea eră adevérată și făr' a mai gândi la cină, o rupseră d'a fuga, cu pusă dar negustată mész, care incotro se pricepea prin intunerecul noptii ce nu întârziase a le ascunde cărările și a-i rësălăți in tóte părțile pe câmpii și prin păduri.

Numai cu ivirea zilei s'a restabilit și buna rëndu-ielă : Boerii se regăsiră cu toții la Gherghita și, in așteptarea unei noi sciri dela Bucuresci, puseră a găti de mész. Nemâncăți din ajun și după o spaimă și o alergătură de 12 césuri, trebuia bieții boeri se aibă destulă pófiă de mîncare. Dar se vede că eră nu făcut ca sêrmanii fugari se nu aibă parte se dumica un codru in tihnă. Abia se pregătiau se așede in giurul bucatelor, indoit gustóse acum, și écă doi Greci domnesci cari veniau in góna căilor. Acestia, întrebați, spuseră cele ce in adevér se petrecuse in Capitală : Arnauții și Turcii rësvrătiți impresurase palatul ceréndu-și léfurile. Domnul isbutind a-i potoli prin promisiuni și prin rídicaerea la rangul de Kaimacam a lui Bimbaș Sava, pe care-l imbracă cu cotes, i dăruí un cal nou și i dăde și 3000 de lei cu indatorire se pazea de a se lipsa sa, urcă in caretă cu beizadelele și, urmat de toți ómenii curții călări, porni spre Colentina. Aci, negăsind pe nimeni din boeri care se-l ascepte după cum fusese vorba, apucă drumul spre Valeni-de-Munte, către Ardeal.

Acésta scire făcënd pe Mitropolit și pe boeri se credă că Domnul e urmărit de aprópe, de óre ce-și schimbase direcțiunea, lăsară și-aci mész și-o luară érași razna fie-care încătó nimeriá.

De-aci nu sciu unde-or mai fi gătit de mész căci „Fotino“, din care-mi amintesc aceste aménunte, nu ne istorisesc.

D'altmintrelea acésta localitate, câmpia și valea Colentinei, a fost teatrul a numerose lupte despre cari pomenesc istoria și despre cari vom pomeni și noi cu alte ocașuni.

De-aci reintrarăm in parcul de tei, prin aleia principală care se deschide tocmai in fața intrării curții boeresci, și după ce aspirarăm áncă un moment mirosul imbêtător al teilor, părăsind petrecerea in toiul ei, ne inturnarăm.

Acum luasem alt drum, drumul cel mare ce duce la Moși. Numerose trăsuri se duceau la Tei. Bucurescenii, vorbesc de români, nu pré sînt deprinși cu petrecerile câmpenesci și e de regretat. Ei nu se mișcă din case până la 5—6 césuri dup'amiédă. Numai atunci greoii cari se mai hotărise se ia parte la vr'o asemenea serbare, se ndruméză spre localitate : Acestia erau întârdătorii pe cari i întâlniam.

Făcënd șoséua Colentina, intrarăm in câmpul Moșilor : tumultul cel asurđitor, vieța sgomotosă din ajun se simsesc in colé, căți-va întârziáți, cari mai téguiiau câte ceva de pe-care își strîngea in linisce marfa ce-i mai rămasese socotindu-și cáștigul din capete, spre a se nántui cu cátră casă. Noi, mai espeditivi ne putem negăsa ori pécărăm făr' a mai întârziá. A. C. Ște.

Un voiaj la București.

București 13/26 iunie 1883.

Ca bănațian făcându-mi studiile de medicină în Budapesta, ardeam de dor a cunoște și capitala României. Spre acest scop în vacanțele acestei veri, după ce-mi cercetai părinții la Oravița, plecai cu trenul la Baziaș, ca de aci să călătorești pe apă spre a vedea frumusețile naturii de pe marginea Dunării.

Încă la sosirea mea la Baziaș fusei surprins de prospectul Dunării, pe care o cunoșteam numai dela un loc (Budapesta). A descrie acesta și alte prospecte pitorești, câte le ofer frumoșele varietăți de maluri ale Dunării la diferite stațiuni, ar fi o ocupațiune mare și n'ar putea reprezenta aceste panorame în colorile donate de natură. Mai frumos de cât a vedea p. e. doi munți în mijlocul, de alungul Dunării vis-à-vis unul de altul, atât de asemenea unul altuia — de aceea se și numesc frați; — mai de parte a vedea ruinele minunatului pod al marelui Trăian; apoi în genere dis cu poetul, a vedea unde Istrul cu Carpații dau mâna ca frații*; în fine a vedea pozițiunile de rebel de unde turcii țintiau cu tunurile în Români și vice-versa: pentru mine a fost mai interesant de cât ori ce călătorie prin gîngășă Helveția ori prin alte locuri admirabile.

Să me opresc nițel la vr'o stațiune. În Orșova vedui pe niște turcoice (cadâne), care erau atât de învelite la față cu velul lor alb, în cât nici ochii lor nu-i puteai vedea.

Din greșelă, am intrat în salonul damelor din vapor și aci am observat pe o cadână fără vîl, era de o tîmpărie și dar palidă ca cîra, buze atât de roșii și și le-a colorat ca și pe unghii. Oare tîmpăria se fie ca aceea aia? și oare în fapt acel cadânuț este despre nevinovăta lor? Sărman decor de nevinovăte al sclavelor orientale!

La Turnu-Severin stînd vaporul peste noapte, me-am plîmbat prin orașul frumos situat pe o mică aredicatură de pămînt, aprîpe de Dunăre. Vedeam anunțată piesa: „Clopotele dela Corneville“, care avea să se reprezinte de o trupă germană din Pesta, care va să dîcă în Severin sînt mulți nemți, de pot cerceta teatru nemțesc. Nu m'am dus la acest teatru, ci am preferit a stă în grădina bine grigita a orașului.

La Turnu-Magurelle am intrerupt călătoria pentru de a vizita pe vîrul meu, avocat Crainicean. Aci am petrecut trei din cele mai plăcute zile. Aci vedui prima dată pe vitejii curcani din resbelul turcilor și le-am auzit muzica militară cîntînd marșul lui Mihaiu vitelul și alte hore. Foile din țera recomandă ca vîra să nu pîrte bieții curcani căciulele lor impenate, ci ceva în contra sîrelui; din punct de vedere sanitar trebuie să laud acesta propunere. Ca să vorbesc de oraș, T-Magurelle e clădit pe o aredicatură ca și Severinul, dar în distanță de 1/2 ora de Dunăre, așă că bombele de tun venite de peste Dunăre dela Nicopoli ajunge în oraș. Cheul de pe marginea Dunărei încă nu-i terminat, ceea ce împedecă mult comerțul grînelor, care la nici un alt port nu e mai mare de cât aici. În una dintre ale două grădini frumoșe, ce se află în acest orașel, s'a dat sîra o reprezentațiune teatrală de cătră trupa lui Millo. Am usat de ocaziune să-l aud, căci mi se spunea, că teatrul național din București am să-l aflui închis pentru feriele de vîra. În piesa „O bomba neacceptată“ Millo a jucat rolul principal ca becheriu bîtrîn, cărui cineva i-a aruncat în pat un prunc nou născut.

La început se feriă de el, dar mai apoi i-a luat și doică, care vorbind rîu românește, fiind magiară, accentuă tot silaba diniaiu a cuvîntului, va să dîcă pe

ungurie. În fine după ce becherul nostru a descoperit multe nelegiuri și pîcate ale căsătoritilor (scena reprezintă o mahala a Bucureștilor), dă de părinții pruncului. În ziua următoare a și plecat Millo cu trupa sa pe Dunăre în sus la Calafat, er eu în jos la Giurgiu apoi la București.

Ajuns în capitală am umblat cruciș și curmeșiș de am vedut pozițiunea și clădirile orașului. În sîra primă mersei la marele Hîtel Dacia, unde în comedia de 3 acte „Revisorul general“ (jucată sub direcțiunea G. A. Manolescu) nu s'a dat uitării nici transilvanienii. — Un atare oficiante poștale, Romulus Flavius Tercilian eră considerat de om greoiu ca toți transilvanienii, cari în înțelesul țeranilor se folosesc de cuvinte latinisate. Fie că autorul* comediei P. Grădiștean n'a fost în elementul seu cînd a scris acesta bucata, fie că nici actorii n'au fost din cei mai escelenți, dar eu fîrte m'am plăcutisit de acesta istoria curagioasă.

Firesce că nici cu împărțirea timpului în țera (în T-Magurelle e asemenea) nu sînt de acora. Dejunezi la 10—11 și prîndesci la 5—6 sîra, mergi la teatru la 9 ori 1/2 10 noțtea, atunci cînd și fără a fi la o comedie puțin conținătoare, imi vine să adorm. Visitele se fac cam în de sîra nainte de mîsa. Dar ceea ce mi-a plăcut a fost că în tot locul te imbie cu dulceturi și cafea turcescă.

Nespusă plăcere mi-a făcut producțiunea de piano din spațioasă sală a Ateneului. Eram la dejun la vîrul meu, căpitan Crăncian, cînd dna lui imi spuse, că după mîncare va să mergă la esamenul conservatoritelor din clasele superioare, mai cu sîmă pentru că profesorul conservatorului i dă și ei lecțiuni acasă, și imi propuse a o însoți. Cu plăcere făcui acesta, pentru că voiam să trag paralelă între conservatorul din capitala română și cea magiară. Nu me căiesc că am stat acolo dela 12 ore pînă la 1/2 5 sîra, pentru că am auzit piese jucate cu mare vervă, desteritate și sentiment de cătră niște coconițe drăgălașe, dintre cari unele erau costumate țeranesce. Ah! româncuța la piano! Și apoi Köhler, Kessler, Moscheles, Hummel, Beethoven, Liszt, Chopin și alți componisti grei nu spîriau pe sprintenele nîstre fetișore. Din împregiurarea, că tîte damicelele cari s'au produs în aceea dî au ajuns la un grad respectabil de perfecțiune și că au cercetat în mare numer conservatoriul, apoi din aceea că interesarea față de esamen a fost fîrte mare — locurile de ședut ale prî spațioșei sale erau ocupate tot de secul frumos — conchid că muzica e chiar așă seu mai bine preferită ca și în alte capitale și sperez că cu timpul va ajunge și la noi evul seu de aur.

Din atâte mame musicale totuși va cresce vr'una și un regenerator al muzicii rom., ca să nu fie Bucureștii siliți a ascultă pe Wiest cîntînd Donauwalzer și Graf von Luxemburg.

Fîind Dumineca și trecînd sîra pe lîngă biserica Sărindar, ved călăreții strajînd porțile frumos iluminate. Din curiositate intru în biserica. Ved că se adună pîrechi de pîrechi elegante și întreb ce are să fie? Mi se spune că nunta medicului dr. Alesandru Boicescu cu dșora Elena Nicolescu. Așteptai să ved cum decurge.

Neobicnuit mi-a pîrut aceea, că cei chemați toți se adună în biserica și ascîptă pîrechia incununîndă, apoi er plăcă la cășile lor fără a merge la mire ori mirăsă. Încă ceva mi-a plăcut fîrte, anume luciul de pe capul miresei, care o arîtă ca și cînd ar avî pîr lung de aur ca Ilîna Gosanziana, și care strălucia fîrte frumos pe spate în jos, măcar că iluminarea bisericei

* Dl Grădiștean nu e autorul, ci numai localisatorul piesei. Red.

(la 9 ore s era) er  cam slaba. Aş  dar  v dui şi o nuntă in Bucuresci.

Aş emen nd zidirile de aici cu ale dela Pesta, le afl  f rte practice, pentru că nu sînt menite pentru specula de inchiriare, ci pentru de a trăi in ele pacinic 1 seu 2 familii, cum fac englesii. Firesce că pe l ng  acest sistem nu pot i face c si mari şi grandioase pentru ochii. Departamentele palatului regesc nou zidite asemenea au numai o aredic tur  şi totuşi s nt de tot  frumoş . Termineze-se canalizarea oraşului, z rimese casele antice şi murdare, acopere-se str dile şi piaţele cu materii uşor de ţinut curate şi Bucurescii va fi o capitală frumoş  şi sănătósă!

Dr. George Crainicean.

S e e r   t   r e a.

— Veţi ilustraţiunea de pe pagina 313. —

Holdele sună de c ntece vesele. Secerătorii lucr z  din  iori şi p n  'n seră. Spicele cad, snopii se l g  şi crucile se fac.

Economul priveşte cu bucurie sporul s rguinţei sale şi calculez  cu plăcere, c t gr u o să aibă şi ce de bani o să capete mai t rziu

Intr'aceste lucr şii c nt  vesel, feciorii glumesc cu fetele cari l g  mănunchi. N'au gust r u flăcăii, căci multe din ele sînt frumoş . Una din aceste se inf ţişez  cetitorilor nostri prin ilustraţiunea din numerul prezinte.

Ea ţine in m n  firele adunate, se l g ; dar de odată stă pe g nduri. Ore pe unde rătăcesc cugelele ei?

C e e n o u ?

Sciri personale. *Regina României* a fost s pt m na trecută la Coblenz, unde a făcut vizită imp r tesci August  a Germ niei, apoi s'a rentors la Neu-Wied. — *Regele României* a vizitat  ilele trecute mai multe oraşe in partea moldoveană a României — *Dnii N. Ionescu* şi generalii Pancovici şi Barozzi s nt trimişi din Bucuresci spre a represintă România in comisiunea care se intrunesc la Cluş pentru regularea fruntariilor austro-unguresei şi române. — *Dl Teodor Lupu*, sub-procuror reg. la tribunalul din Timişóra, a fost numit jude regesc in cercul Recaş l ng  Timişóra.

Hymen. *Dl Ioan Cimponeriu*, cleric absolut al diecesei aradane, la 24 junie ş-a serbat cununia cu dş a Ecatarina Bonciu, flica dlui Alesandru Bonciu din Monostor.

Poesii despre Stefan cel mare. La inaugurarea statuei lui Stefan cel mare au apărut o mulţime de poesii, parte in  iarele din Iaşi, parte in foi volante. Una din aceste este şi cea din nr. prezinte al foii n stre. Au mai scris dnii D. Gusti, Ar. Densuşian, Pleşcoian, Ianov, Panaiteşcu, Părăian, Roiu şi alţii. *Dl Vas. Alecsandri* a c ntat asemenea inaugurarea statuei prin o odă, din care reproducem dou  strofe :

Mulţi secolii l nceđit-am sub a peirii c t ,
Dar te-am avut pe tine, fecund isvor de vi t ,
Simbol al b rbaţiei in n mul teu ascuns,

Ş-a fost destul! in ceruri un sóre-i de ajuns!

Zadarnic sb r  norii şi fulgerii detun 
Pe fruntea maiest s  a munţilor Carpaţi;
In zarea limpedit  dup' ori-care furtună
Ca tine după seculi, ei par mai inn lţaţi.

O! de-ţi er  statura c t inima de mare
Ai fi intins o umbră din munţi şi p n  'n mare,
Tu ce-ai putut cu braul in veci neobosit
Să aperi Occidentul de cruntul resărit,
Tu ce prin curcubetul de fapte colosale
Legat-ai revărsatul cu-apusul vieţii tale.
Tu aclamat in Roma cu glas triumfător
Mare-al Crestin t ţii Erou nemuritor!

Ad ugem, că dl Burada a descoperit intr'o psaltire a lui Dositei nişte versuri cari se atribue lui Ştefan cel mare.  t  patru şire din ele :

La năvală daţi,
Crucea v'aperaţi;
La năvală daţi,
Ţera v'aperaţi!

Dl Burada, precum aflăm din „Românul“, a pus in musică aceste versuri, intr'o musică cu totul originală in să, compusă din surle, tobe, trimiti, cimp ie, naie şi alte instrumente analoge.

Călindarul s pt m nei.

Ţiua sept.	st. v.	st. n.	Numele s�nţilor şi s�rb�torile.	S�rele resare	S�rele apune
Duminec�	26	8	Cuv. David.	4 26	7 44
Luni	27	9	Sf. Samson.	4 26	7 43
Mart�	28	10	Sf. Cir. şi Ioan	4 27	7 43
Mercuri	29	11	(†) Petru şi Pavel.	4 27	7 42
Joi	30	12	Sfinţ. Apostoli.	4 27	7 42
Vineri	1	13	Cosma şi Damian.	4 28	7 42
S�mbet�	2	14	Maicii Domnului.	4 28	7 41

Semestrul prim se 'nceie cu numerul prezinte. Cetitorii nostri decă vor frunđari numerile eşite p n acuma, se vor convinge, că nisuiņa n str  necontenit  a fost să ţinem foia ac sta la inn lţimea literaturii naţionale şi să-i dăm un av nt tot mai mare. Un numer frumos de colaboratori talentaţi şi cu nume in literatura n str  ne-a spriginit la ac sta in-treprendere. Cu acest sprigin spiritual vom continua activitatea n str  şi in semestrul al doile care va incepe cu nr. viitor. Dar ca să ne putem realisa t te aspiraţiunile n stre, cerem c ldurosa imbr ţişare a onorabilului public. Abonanţii nostri s nt rugaţi a-şi rennoi de timpuriu abonamentele; cei ce nu mai vor să rem n  abonaţi la foia n str , să ne innapoezie nr. viitor, ca să-i stergem din registrul abonanţilor. Cei ce nu ne vor trimite preţul de abonament, nici nu ne vor innapoi  foia, vor primi dela noi ramburse poştale, căci a conto nu putem trimite foia nimenuia. De aceea ne rugăm să fim scutiţi de asemenea cereri; abonanţii cari nu plătesc regulat in loc de a sprigini cutare foie, incurc  socotelile. Condiţiunile de abonament se văd in fruntea foii. In România abonamentele se pot face mai uşor prin mandate poştale internaţionale.

Proprietar, redactor respunđator şi editor : IOSIF VULCAN.

Cu tipariul lui Eugeniu Holl sy in Oradea-mare. Strada principală nr. 274.